

English

התחברות

לביית

אורחים חדשים?

הצטרפו אלינו

הזמנת חבר

איך להגיע

צרו קשר

הזמנת כרטיסים

עוד בנושא:

שוברים מסגרות

התערוכה "מחוץ למסגרת" טיטשה את הגבולות בין החלל המוזיאלי לביית המדרש

* דוד שפרבר

לכתבה המלאה

מרחב מחיה

שישה מרכזים ציבוריים הסובו לחללי תצוגה לקראת ה"מולטיספיס", האירוע שמתייחס אל רחובות הבירה כאל גלריה פתוחה, ומביא את האמנות אל הקהל ברחוב

לכתבה המלאה

היהודי הנודד

אין בהיסטוריה האנושית נודדים מוכשרים כמונו - נוחים להסתגל, מהירים להשתלב. תמיד ידעים למצוא את הפרצה, לנצל את הרגע. אלפיים שנה של נדודים וגעגועים - יכול להיות שהתמכרנו? אלי ויסברט מגיש מדור חדש - עליות. והפעם - פרשת מסעי. תחנה ראשונה בהחלט

דף הבית < ערך מוסף < תרבות

נתפסה בכלכלתה

הקוגל, אותו מאכל מזרח אירופי שמנוני, מקבל משמעויות חדשות ומפתיעות בעבודה "אמא כלכלה" של מאיה ז"ק המוצגת במוזיאון היהודי בניו יורק.

עבודת הוידאו "אמא כלכלה" המוצגת עתה **במוזיאון היהודי בניו יורק** זיכתה את היוצרת מאיה ז"ק בפרס הגרמני Celeste Art ובפרסים נוספים בפסטיבלי קולנוע בהונגריה, איטליה ואוקראינה. עבודתיה של ז"ק משלבות מציאות ממשית בתפאורה אמנותית של נירות ורישומים דו-ממדיים. הרישום משמש כרקע לעבודה, והדמויות שבו פועלות בעולם דומינני בעל מראה של הזיה, שאינו נכנע לכללים המקובלים.

בניגוד לסרטי קולנוע עלילתיים, אין הכוונה של ז"ק לשוות ליצירה מראה ריאליסטי - העבודה מכוונת דווקא להשטחה, המשלבת את מדיום הרישום והצירוף עם מדיום הוידאו-ארט. הצבעוניות המנוכרומטית המאפיינת את עבודתיה של ז"ק תורמת אף היא ליצירת מראה הנע בין בדיה ונוסטלגיה לבין מציאות קונקרטית.

מטבח של עניים

"אמא כלכלה", אשר הוצגה לראשונה בגלריה ארטנוילנד בברלין במסגרת הפרויקט Guilt & Geld, מטפלת במושגי האם והמשפחה, שנתפסים לא אחת כליבו של הבית היהודי. העבודה משלבת גם בשיח העדתי המסועף באמנות המקומית, בהקשר האשכנזי. העבודה מתארת אפיזודות מחיי עקרת בית יהודיה ממוצא אירופי, המכינה קוגל מסורתית ומחלקת אותו לבני המשפחה. הוויזואליה והרעיונות משתלבים בכעין שיח מרקסיסטי מיושן, ועל ידי צבעים הנוסכים בעבודה ארכאיות ונוסטלגיה מפרקת ז"ק את המשפחה ומנכיחה אותה כתא כלכלי גרידא.

קטע מתוך עבודת הוידאו

תיאורי הבית אינם מסגירים זמן ומקום מדויקים, אך הצלילים הבוקעים בראשית הסרט מן הרדיו מחברים את הצופה לתקופת מלחמת העולם השנייה - הקשר המעלה אפשרות לראות בעבודה מעין הומאז' לעקרת הבית הספונה בביתה ומשמרת אותו כמרחב נבדל בעולם סוער. בני המשפחה נעדרים מן הבית בסרט ומיוצגים רק על ידי עקבות, חפצים ורישומי פורטרטים, ועל כן הבית מתפקד כתפאורה וכאתר זיכרון שיצרה עבור עצמה אותה דמות של "אמא כלכלה".

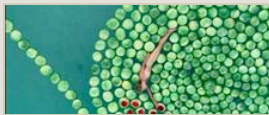
הדירה המוצגת בנויה כסטודיו וכעין סביבה מלאכותית אפופת חומריות, המשמשת חלל למחקר. האם מסתובבת ומסמנת חפצים באקט המאזכר חוקרים בזירת רצח. המתח שבין הקונקרטי לבדיוני משתלב יפה בסאב-טקסט של העבודה, כלומר הזיכרון, ובעיקר הקונסטרוקציה וההבנייה שלו. הסימון החוזר ונשנה בעבודה מתחבר לניסיון של הדמות לכמת, לתייג ולייצר סדר, אבל הסדר היהודי המובחן משתלב כאן בסדר מדעי מודרני ובסדר גרמני אופייני ומבהיל.

הולכים אל ההר

סיפורו המרתק של האמן אברהם אופק אשר בעשור האחרון של חייו יצא למסע מצוייר בתוך סיפורי התנ"ך. מבט על התערוכה 'אברהם, יצחק, יעקב' המוצגת כעת בבית אבי חי

שארית היום

עבודת הוידאו "Day Done" של סגילית לנדאו מתכתבת עם תפיסת הזמן היהודית. דוד שפרבר ביקר בתערוכתה במזיאון לאומנות מודרנית בניו יורק

מרד המתפללים

בסעדה המשותפת מתגלים היחסים בין הסועדים; סדר חלוקת האוכל, למשל, יכול לחשוף את מרקם היחסים העדין בין הסועדים ואף ליצור מעמדות ותחרות. מי קובע את ההיררכיה בבית הכנסת? הרבה תמר דובדבני ממשיכה להעמיק במסכת גיטין. הדף השבועי

החוויה היהודית העולה מן העבודה טוענת את הסצנה כולה ברובד של היסטוריה ונוסטלגיה מחד, ומאידיך באימה המתבטאת בעריכת ריטואלים אובססיביים סביב קטלוג הבית על חפציו והניסיון להעניק להם ערכים מספריים. באמצעות המצלמה העוקבת אחר הפעולות והתהליכים הקשורים לדינמיקה משפחתית ולתהליכים החשבונאיים והכלכליים הכרוכים בה.

הסרט בנוי ומעוצב כהמחשה חיה ל"עוגה" כלכלית, וכך קושרת ז"ק בין חלוקת משאבים לאוכל. רעיונות אלו מומחשים דרך העיסוק ב"מטבח היהודי", הנתפס כמטבח של עניים המייצר מזון מאולתר ומצומצם, ומתקשר גם לסטריאוטיפ של היהודי כקמצן.

דיאגרמות שמקורן אינו ידוע.

כחלק מן המיזוג בין המציאות הבדיית למציאות הקונקרטית, בתוך ספר הנוסחאות השחור של "אמא כלכלה" מופיעים תרשימים שהועתקו מן התרבות היהודית ונועדו לספירה ולכימות, ומשמשים כאן לצד חומרים גרפיים אחרים, כגון טבלאות, שרטוטים ארכיטקטוניים ושאר

שולחן ערוך וריק

סדר ובבלול מתעמתים לכל אורך העבודה. דמות האם עסוקה אך ורק בחפצים בבית - היא מסתובבת, נופלת, רוטנת, מוקסמת ומתענגת בהם - ודרכם עולה הזיכרון.

לאחר סצנת החשבונות והרישומים ולקראת קטע הסיום חותכת האם את הקוגל תוך שימוש בכלי מדידה וסימון גיאומטריים, כגון מד זווית לאחר רגע השיא של חיתוך המאכל מופסקת פעולת הבציעה באחת לקול צלצל פעמון, שכמו קורא לסדר ומחזיר את האשה למציאות קונקרטית, שבה היא מתפקדת רק כאמא המגישה את הקוגל אל השולחן במבט מלא סיפוק וכמיהה. כעת המצלמה חושפת, בצילום מלמעלה, את הקוגל המחולק לחלקים בלתי שווים בעליל. הפרוסות מעלות על הדעת חלוקת משאבים שיכולה להיות גם חדה וכואבת, באותו עולם חשבונאי שתואר לאורך הסרט כולו.

השולחן הערוך החותם את היצירה מחזק דווקא תחושות של ריק. הכל מוכן לסעדה, אלא שמשתתפיה נעדרים, והזיכרון מוצג כנוכחות לא ממומשת. דומה שפתגם תלמודי אחד יכול לסכם את התחושה הזו: "אמר רבי יוחנן: הרי שולחן והרי בשר והרי סכין, ואין לנו פה לאכול" (תלמוד בבלי, מסכת קידושין, דף מו ע"א).

מאיה ז"ק, "אמא כלכלה" (2007), המזיאון היהודי, ניו יורק (אוצר: אנדרו אינגל)

דוד שפרבר
לתגובות: editor@bac.org.il

ועד אבי
הי וואס

אקו"ם

האתר פועל ברשיון אקו"ם

© כל הזכויות שמורות, בית אבי חי, 2007-2008
תנאי שימוש והצהרת פרטיות